

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2023/106

Karar Sayısı : 2023/205

Karar Tarihi : 30/11/2023

R.G.Tarih-Sayı : 2/2/2024-32448

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...iki yıldan..." ibaresinin Anayasa'nın 2., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanık hakkında taksirle öldürme suçundan açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 85. maddesi şöyledir:

"Taksirle öldürme

Madde 85- (1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun'un 61. maddesi şöyledir:

"Cezanın belirlenmesi

MADDE 61- (1) Hakim, somut olayda;

- Suçun işleniş biçimini,*
- Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,*
- Suçun işlendiği zaman ve yeri,*
- Suçun konusunun önem ve değerini,*
- Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,*
- Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,*
- Failin güttüğü amaç ve saiki,*

Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler.

(2) Suçun olası kastla ya da bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle indirim veya artırım, birinci fıkra hükmüne göre belirlenen ceza üzerinden yapılır.

(3) Birinci fıkroda belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu hallerde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmaz.

(4) Bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirme yapılır.

(5) Yukarıdaki fıkralara göre belirlenen ceza üzerinden sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenir.

(6) Hapis cezasının süresi gün, ay ve yıl hesabıyla belirlenir. Bir gün, yirmidört saat; bir ay, otuz gündür. Yıl, resmi takvime göre hesap edilir. Hapis cezası için bir günün, adli para cezası için bir Türk Lirasının artakalanı hesaba katılmaz ve bu cezalar infaz edilmez.

(7) (Ek: 29/6/2005 – 5377/7 md.) Süreli hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı bu madde hükümlerine göre belirlenen sonuç ceza, otuz yıldan fazla olamaz.

(8) (Ek: 29/6/2005 – 5377/7 md.) Adli para cezası hesaplanırken, bu madde hükmüne göre cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine yönelik artırma ve indirimler, gün üzerinden yapılır. Adli para cezası, belirlenen sonuç gün ile kişinin bir gün karşılığı ödeyebileceği miktarın çarpılması suretiyle bulunur.

(9) (Ek: 6/12/2006 – 5560/1 md.) Adli para cezasının seçimlik ceza olarak öngörüldüğü suçlarda bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamaz.

(10) Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir, ne eksiltilebilir, ne de değiştirilebilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 22/6/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

3. Hukuk sistemimizde özgürlüğü bağlayıcı nitelikte hapis ve mal varlığına yönelik adli para cezası olmak üzere iki farklı türde adli ceza öngörülmüştür. Bir suç karşılığında yalnızca hapis ya da adli para cezasının öngörüldüğü suçlar olduğu gibi anılan yaptırımların seçimlik olarak veya birlikte düzenlendiği suçlar da bulunmaktadır. Cezaların yanı sıra failin tehlikeliliği esasına dayanan ve failin ıslahının sağlanarak topluma kazandırılmasını ve bu suretle toplumun korunmasını amaçlayan güvenlik tedbirleri de bulunmaktadır.

4. Ceza hukukunda, suç olan eylemleri önlemenin önde gelen araçlarından biri, ceza yaptırımıdır (AYM, E.1990/17, K.1990/23, 20/9/1990). Bu bağlamda ceza sistemi açıklanırken cezaların belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi konularının da ele alınması gerekir (AYM, E.1971/2, K.1971/36, 6/4/1971). Cezanın belirlenmesi iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama kanun koyucu tarafından suç karşılığı öngörülen cezanın belirlendiği soyut belirleme aşaması, ikincisi ise suçun işlenmesinden sonra yargılama makamı tarafından suçlu hakkında hükmedilecek olan cezanın somut olarak tespit edildiği aşamadır.

5. Cezanın soyut belirlenme aşaması da ikiye ayrılmaktadır. Soyut genel belirleme olarak isimlendirilen birinci aşamada kanun koyucu, cezaların türleri ve ağırlıklarına dair genel bir sistem belirlemekte ve ilkeler ortaya koymaktadır. Soyut özel belirleme olarak isimlendirilen ikinci aşamada ise belirlenen genel ilkeler ışığında her bir suç için hangi tür ve ağırlıkta ceza verileceği tespit edilmektedir. Cezanın soyut özel belirlenmesi aşamasında kanun koyucu tarafından sabit cezalar, alternatifli veya birlikte cezalar, alt ve/veya üst sınırlı (basamaklı) cezalar öngörülmüştür (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.1970/42, K.1971/30, 9/3/1971; E.1971/2, K.1971/36, 6/4/1971; E.1990/17, K.1990/23, 20/9/1990).

6. Suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkan somut belirleme aşamasında, hâkim öncelikle suçluluğunu tespit ettiği failin eyleminin hukuki nitelendirmesini yapmaktadır. Hukuki nitelendirmenin ardından hâkim, suç türü için kanunda birden fazla ceza türünün öngörüldüğü durumlarda uygun cezayı seçer ve 5237 sayılı Kanun'un 61. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen hususları gözeterek suç için öngörülen cezanın alt ve üst sınırları arasında temel cezayı belirler. Bu suretle belirlenen temel ceza üzerinden anılan maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca suçun olası kasıtlı ya da bilinçli taksirle işlendiği durumlarda indirim veya artırım yapılır. Maddenin (4) numaralı fıkrasına göre bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hâllerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirim yapılır. Söz konusu fıkralara göre tespit edilecek ceza üzerinden (5) numaralı fıkra uyarınca sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenmektedir.

7. Kanun'un 61. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre temel cezanın belirlenmesinde gözönünde tutulacak sınırlı sayıdaki ölçütler; suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suçun konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı ile failin güttüğü amaç ve saiktir. Maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca (1) numaralı fıkrada belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu hâllerde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca gözönünde bulundurulmayacaktır.

8. Taksirle işlenen suçlar bakımından kanun koyucu, temel cezanın tespitinde gözetilecek farklı bir ölçüt daha belirlemiştir. Anılan Kanun'un 22. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek ceza failin kusuruna göre belirlenecektir. Bu bağlamda taksirli suçlarda, Kanun'un 61. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ölçütler ile 22. maddenin (4) numaralı fıkrasında yer alan ölçütün bir arada değerlendirilmesi gerekecektir. Bununla birlikte

61. maddenin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen ve genel nitelikli olan tüm ölçütlerin her bir suç yönünden gözönünde bulundurulması mümkün değildir. Bu itibarla taksirli suçlarda, yalnızca kasıtlı suçlarda gözetilebilecek olan, *suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, failin kasta dayalı kusurunun ağırlığı ve failin güttüğü amaç ve saik* ölçütleri dikkate alınmayacaktır. Taksirli suçlarda failin kusurluluğu ile birlikte *suçun işleniş biçimi, suçun işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri* ile *meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı* gözetilecektir. Diğer yandan belirlenecek ceza, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre fiilin ağırlığı ile de orantılı olmalıdır (benzer yöndeki değerlendirme için çok sayıda karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2017/12-751, K.2022/517, 4/7/2022).

9. Temel cezanın belirlenmesinden farklı olarak tespit edilen cezanın -cezanın amaçları da gözetilerek- failin kişiliğine uydurulması cezanın bireyselleştirilmesidir. Cezanın bireyselleştirilmesi; yasama, yargılama ve idari (infaz aşamasında) olmak üzere üç farklı aşamada gerçekleşmektedir. Kanun'un 62. maddesi uyarınca hâkim tarafından uygulanan takdiri indirim, 50. maddeye göre cezanın seçenek yaptırımlara çevrilmesi, 51. madde uyarınca cezanın ertelenmesi cezanın yargılama aşamasında bireyselleştirilmesine örnek olarak gösterilebilir.

B. Anlam ve Kapsam

10. Taksirle öldürme suçu 5237 sayılı Kanun'un 85. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında taksirle bir insanın ölümüne neden olan failin iki yıldan altı yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmüştür. (2) numaralı fıkra uyarınca fiil sonucunda birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla insanın ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olduğu takdirde fail iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır.

11. Maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan ve taksirle öldürme suçunun birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla insanın ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinde temel cezanın alt sınırını belirleyen “...iki yıldan...” ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

C. İtirazın Gerekçesi

12. Başvuru kararında özetle; taksirle öldürme suçunun basit ve nitelikli hâllerinde cezanın alt sınırının aynı düzenlendiği, yaralamanın nitelikli hâlinin de cezanın alt sınırının belirlenmesinde dikkate alınmadığı, taksirle öldürme suçunun nitelikli hâli için öngörülen cezanın -bilinçli taksir hâlleri hariç olmak üzere- adli para cezasına çevrilebildiği, bu durumun suçun önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanması amaçlarıyla bağdaşmadığı, itiraz konusu kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından orantısız olduğu ve adil bir hukuk düzeninin kurulmasını öngören hukuk devleti ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 19. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesi yönünden de incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.*” denilerek suçun

kanuniliği; üçüncü fıkrasında da “*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*” denilmek suretiyle *cezanın kanuniliği* ilkesi güvence altına alınmıştır.

15. Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olacak biçimde kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13).

16. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin kuralın suç ve cezalar yönünden özel düzenlemesi olarak değerlendirilebilir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, cezalandırmanın temel haklara etkisinden kaynaklanan özel önemi nedeniyle zaman içinde bir ceza hukuku kavramı olarak alt ilkeler de içerecek şekilde gelişmiştir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 15).

17. Taksirle öldürme suçunun birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla insanın ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinde uygulanacak temel cezanın alt sınırını belirleyen kuralın şekli anlamda bir kanun hükmü olduğu ve erişilebilir nitelikte olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Ayrıca kuralda düzenlenen fiilin gerçekleşmesi durumunda temel cezanın belirlenmesinde alt sınırın iki yıl olduğunun açıkça gösterildiği gözetildiğinde kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belirli olduğu, yaptırımın öngörülebilir olduğu, bu kapsamda kuralın kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

18. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No. 2012/752, 17/9/2013, § 50). Bu bağlamda negatif yükümlülük devletin hiçbir bireyin yaşamına hukuka aykırı olarak son vermemesi, pozitif yükümlülük ise devletin tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerekse diğer bireylerin ya da kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruması şeklinde ortaya çıkmaktadır (*Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 42).

19. Devletin yaşam hakkı ile kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin yönü bulunmaktadır. Söz konusu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayı ile vücut bütünlüğüne yönelik müdahalelerin sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın korunması hakkını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler için hesap vermelerini sağlamaktır (bazı farklarla birlikte bkz. *Nail Artuç*, B. No: 2013/2839, 3/4/2014, §§ 35-36). Bu bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Dolayısıyla bu kapsamda açılmış olan tüm davaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlanması zorunluluğu bulunmamaktadır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 127).

20. Diğer yandan “*etkili bir yargısal sistem kurma*” yönündeki pozitif yükümlülük yaşam hakkının veya bedensel bütünlüğün kasten ihlal edilmediği durumlarda mutlaka ceza soruşturması yapılmasını gerekli kılmaz. Anayasa'nın söz konusu maddesi kapsamında etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük, belirli durumlarda, mağdura adli ya da idari yargı mercileri önünde açabileceği bir tazminat ya da tam yargı davası yolunun sağlanması ile yerine getirilmiş sayılabilir (bazı farklarla birlikte bkz. *Yaprak Yüksek*, B. No: 2013/9116, 14/10/2015, § 32).

Dolayısıyla taksirle öldürme ve/veya yaralama fiillerinin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü kapsamında suç olarak düzenlenmesi hususunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır.

21. Bu itibarla ceza soruşturması yürütülmesinin anayasal olarak zorunlu olduğu ya da kanun koyucunun bir fiili suç olarak öngördüğü hâllerde (taksirle öldürme ve/veya yaralama fiilleri gibi) usul yükümlülüğünün bir unsuru olarak sorumlulara fiilleriyle orantılı cezaların verilmesi ve mağdur açısından da uygun giderimin sağlanması gerekir (bazı farklarla birlikte bkz. *Şenol Gürkan*, B. No: 2013/2438, 9/9/2015, § 105). İşlenen suç ile verilen cezalar arasında orantısızlık olması ya da suç konusu fiile hiç ceza verilmemesi durumunda bu tür eylemlerin önlenmesini sağlayabilecek caydırıcı etkinin ortaya konulmaması, böylelikle kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin idari ve yasal mevzuat aracılığıyla korunması hususundaki pozitif yükümlülüğün yerine getirilememesi sonucu ortaya çıkabilir (*Süleyman Deveci*, B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 102).

22. İtiraz konusu kuralda taksirle öldürme suçuna konu olan fiilin birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla insanın ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinde temel ceza iki yıldan az olmayacak şekilde belirlenmektedir. Dolayısıyla kanun koyucunun etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü kapsamında kasıtlı fiillerin yanı sıra ölüm ve vücut bütünlüğünün bozulmasına yol açabilecek nitelikteki dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı fiilleri de suç olarak düzenlediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kuralda öngörülen cezanın yaşam hakkı ile kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal edecek taksirli fiillerin işlenmesini önleyecek bir niteliğe sahip olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

23. Taksirle öldürme suçu kasten değil dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak işlenen bir suçtur. Diğer yandan anılan suçun işleniş biçimi itibarıyla temel şeklinin her somut olay yönünden suçun nitelikli hâlinde daha hafif bir cezayı gerektirmeyebileceği de açıktır. Bu hususlar ile anılan Kanun'un 85. maddesinin (2) numaralı fıkrasında belirlenen iki ila on beş yıllık ceza aralığı da dikkate alındığında kural uyarınca suçun nitelikli hâlinde temel cezanın iki yıldan az olmayacak şekilde belirlenmesinin, yaşam hakkı ile kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının taksirli işlenen fiillere karşı korunması bakımından caydırıcı bir etkiye sahip olmadığı söylenemez.

24. Öte yandan Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

25. Hukuk devletinde, suç ve suçlulukla mücadele amacıyla, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin düzenlemeler, devletin ceza siyasetinin de bir gereği olarak Anayasa'nın konuya ilişkin hükümleri başta olmak üzere suçların niteliği, işlenme biçimi, içerik ve yoğunluğu, kamu düzenini ihlal derecesi, cezaların caydırıcılığı, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları gözönüne alınarak belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımı ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edileceği ve ceza sistemini tamamlayan müesseselerin nelerden ibaret olacağı hususlarında takdir yetkisine sahiptir.

26. Kanun koyucu söz konusu yetkiyi kullanırken suç ve ceza arasındaki adil dengenin korunması, öngörülen yaptırımın cezalandırmada güdülen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması ve insanlık haysiyetine aykırı olmaması gibi hususları da gözetmesi gerekir (AYM, E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016, § 7). Cezalandırmada amacın belirlenmesi, bir fiil karşılığında öngörülecek yaptırımın tespiti bakımından da önem taşımaktadır.

27. Bununla birlikte sadece suçun temel şeklini esas alarak ve suçun temel şekli için öngörülen ceza miktarlarını suçun nitelikli hâlleri ile kıyaslayarak suç ve ceza arasında adil denge bulunup bulunmadığı konusunda bir karar vermek, sorunu tek yönlü ya da eksik olarak ele almak anlamına gelir. Bu nedenle suç ve ceza arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının tespitinde ceza miktarlarının kıyaslanması değil, o suçun toplumda yarattığı infial ve etki, kişiler üzerinde oluşturduğu tehlike, zarar görenin kişiliği ile ona verilen zararın azlığı veya çokluğu, işleme oranındaki azalma veya artış gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekir (AYM, E.2016/25, K.2016/186, 14/12/2016, § 9).

28. Türk hukuk sisteminde kişilerin taksirli fiillerinden dolayı ceza sorumluluğu istisnai niteliktedir. 5237 sayılı Kanun'un 22. maddesinin (1) numaralı fıkrasında taksirle işlenen fiillerden sorumluluğun ancak kanunda açıkça belirtilen hâllerde söz konusu olacağı hüküm altına alınmıştır. Kanun koyucu ihlal edilecek hak, hukuki varlık veya menfaatin önemini gözeterek kişilerin dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranmasını temin etmek amacıyla belli fiillere yönelik taksirle işlenebilen suçlar öngörmüştür. Taksirle öldürme suçunun nitelikli hâlinde korunan hukuki değer yaşam hakkı ve vücut bütünlüğüdür. Yaşam hakkı bağlamında kişilerin vücut bütünlüğünü korumak amacıyla kasıtlı fiillerin yanı sıra ölüm ve yaralanma sonucuna yol açabilecek dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı fiillerin de suç olarak öngörülmesi kanun koyucunun takdir yetkisi içindedir.

29. Kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamındaki düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur (AYM, E.2021/98, K.2022/9, 26/1/2022, § 7).

30. İtiraz konusu kural uyarınca taksirle öldürme suçuna konu fiilin birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla insanın ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinde temel cezanın iki yıldan az olmayacak şekilde belirlenmesinin kişilerin yaşam hakkının ve vücut bütünlüğünün korunması amacı bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

31. Ölçülülük incelemesinde son olarak kuralda öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen meşru amaç arasındaki makul dengeyi ifade eden orantılılık ilkesine dikkat edilmesi gerekir. Bu bağlamda cezanın orantılılığı kusur ilkesi çerçevesinde değerlendirilmelidir. Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen cezaların şahsiliği ilkesiyle de bağlantılı olan kusur ilkesi, yaptırımın fiildeki haksızlık içeriğiyle orantılı olmasını gerektirmektedir. Bir fiil için öngörülecek yaptırımın azami sınırını failin kusuru belirlemektedir.

32. Birden fazla kişinin ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olan taksirle öldürme suçu bakımından cezanın alt sınırının iki yıldan az olmayacağını öngören kuralın suça konu fiil ile ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi bozmadığı dolayısıyla kuralın orantılılık ilkesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim somut olarak temel cezanın belirlenmesi aşamasında, taksirli suçlarda 5237 sayılı Kanun'un 22. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca failin kusuru ile birlikte 61. maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan suçun işleniş biçimi, suçun işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri ile meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı da gözetilecektir. Kanun koyucu bu suretle tespit edilecek cezanın Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre fiilin ağırlığıyla da orantılı olması gerektiğini hüküm altına almıştır. Bu nedenle temel cezanın

belirlenmesinde yalnızca suça konu eylem nedeniyle meydana gelen zararın değil anılan diğer unsurların da dikkate alınması gerekmektedir.

33. Kaldı ki suç sebebiyle meydana gelen zararın tespitinde taksirle öldürme suçu nedeniyle ölen ve/veya yaralanan kişilerin sayı bakımından dikkate alınması çifte değerlendirme yasağı kapsamında ele alınamayacağından zararın ağırlığına göre cezanın alt sınırından uzaklaşılması da mümkündür. Ayrıca kanun koyucunun kuralın da yer aldığı Kanun'un 85. maddesinin (2) numaralı fıkrasında basamaklı bir ceza öngördüğü ve bu suretle cezanın bölünebilir niteliği de gözetildiğinde belirlenen cezanın faile göre bireyselleştirilmesine ve hakkaniyete uygun bir ceza belirlenmesine imkân tanıdığı anlaşılmaktadır.

34. Bu itibarla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında düzenlediği kural, ölçülülük ilkesine aykırı olmayıp kuralın hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

35. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 17. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 19. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 17. ve 38. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...iki yıldan..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 30/11/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FIDAN

Esas Sayısı : 2023/106
Karar Sayısı : 2023/205

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE